

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН

Перехід до ринкових умов господарювання та складна економічна ситуація, в якій опинилася більшість вітчизняних господарюючих суб'єктів, призвели до того, що за останнє десятиріччя рівень зносу основних фондів на підприємствах досяг критичної позначки. Нагальна необхідність технічного переозброєння виробництв вимагає пошуку шляхів вирішення цієї проблеми. В умовах гострої потреби в оборотних коштах такі суб'єкти не можуть розраховувати на оновлення основних фондів лише за рахунок належних їм фінансових ресурсів. Не завжди можливим є і отримання кредиту на придбання потрібного майна, оскільки банки вимагають надання надійних та високоліквідних гарантій під забезпечення здійснюваних ними кредитних операцій, а господарюючі суб'єкти часто не в змозі їх надати. Досить обмеженими в сучасних умовах є і можливості державного бюджетного фінансування. Це зумовлює необхідність впровадження нових ринкових методів оновлення основних фондів підприємств, одним із яких є лізинг.

На сьогодні існування певного законодавчого регулювання мало позначилося на розвитку лізингових відносин в Україні, що свідчить про необхідність його удосконалення. Характерно, що до цього часу як науковці, так і вітчизняний законодавець не прийшли до однозначного розуміння поняття лізингу та його правової природи. Вітчизняна література, яка присвячена проблемам лізингу, представлена головним чином роботами сучасних економістів. Серед таких науковців: Хобта В.М., Горобець І.В., Саблук Р.П., Внукова Н.М., Ольховиков О.В., Міщенко В.І., Луб'яницький О.Г. та ін. Як показує аналіз юридичної літератури, проблеми правового забезпечення лізингових відносин в Україні залишаються мало дослідженими. Роботи вітчизняних правознавців Кисіля С.П. та Бойчука Р.П. стосуються в основному питань договору лізингу. Іларіонов Ю.В. дослідив організаційно-правові аспекти лізингової діяльності як об'єкта корпоративного управління, а також питання оподаткування лізингових операцій. Інші питання правового регулювання лізингових відносин, у тому числі інвестиційні аспекти лізингу, правове забезпечення розвитку лізингу в сфері економіки України, особливості правової регламентації лізингових операцій в різних галузях народного господарства України, залишалися осторонь об'єкта таких досліджень.

Метою цієї роботи є визначення основних напрямків

удосконалення правового регулювання лізингових відносин з урахуванням їх правової природи, існуючих практичних проблем, зарубіжного досвіду.

Питання про важливість правильного розуміння правової природи лізингу в науковій літературі порушувалось неодноразово [1; 2 та ін.]. За останні роки вченими було створено декілька теорій правової природи лізингу. Окремі автори спростовують існуючі підходи, роблять спробу обґрунтувати власну точку зору та одночасно вказують на можливість виникнення нових теорій [3, с. 68]. Частина вітчизняних вчених зупинилася на кваліфікації лізингу як виду цивільно-правових угод [3; 4; 5; 6 та ін.]. Така позиція знайшла відображення у прийнятому нещодавно новому Цивільному кодексі. Є й інша точка зору, яка визначає господарсько-правову природу лізингу та отримала закріплення у прийнятому Господарському кодексі. До речі, іноземні вчені також не прийшли до однозначної думки у питанні галузевої приналежності норм права, що регулюють лізингові відносини. М. Джованьолі зазначав, що «незважаючи на стрімкий розвиток кредит-оренди (credit-bail (leasing)) в континентальній Європі цей спосіб фінансування породжує складнощі, що стосуються не лише оподаткування та бухгалтерського обліку, як в Сполучених Штатах та Великобританії, але й, головним чином, приватного права. Лізинг досяг визнання в континентальній Європі і, напевне, майже у всьому світі. Але кваліфікація лізингу у приватному праві залишається питанням спірним...» [1].

Серед вітчизняних вчених поширена думка про те, що лізинг виник в стародавні часи і розвивався протягом довгого історичного періоду [7; 8; 9 та ін.]. При цьому автори посилаються на роботи Арістотеля, який визначав, що багатство є не володіння майном на основі права власності, а право на його користування. З цього приводу слід зазначити, що дійсно в основі лізингових відносин лежить принцип розмежування інститутів користування і власності, але вказаний принцип є підґрунтям для будь-яких відносин, які мають у своїй основі майновий найм. Правильним буде вважати, що з часів Арістотеля розпочав свій розвиток інститут користування, який у подальшому розвинувся у більш складний інститут майнового найму, тоді як останній на сучасному етапі став основою для формування нових договірних конструкцій, у тому числі лізингу. Слід зауважити, що активна поява нових договірних

конструкцій з використанням елементів тих чи інших традиційних договорів припадає на другу половину ХХ століття і зумовлена, зокрема, ускладненням господарських зв'язків, з одного боку, і застосуванням важелів державного регулювання господарської діяльності, з іншого,

Існує і інша точка зору на виникнення лізингових відносин. Термін «лізинг» (англ. «*lising*») почали вживати в США в останній чверті ХІХ століття, тому деякі дослідники і пов'язують виникнення лізингу з цією датою і цією країною [10]. Але, як показує аналіз, американське законодавство під поняттям лізингу (споживчого у споживчій сфері, фінансового у господарській сфері) розуміє відносини, які континентальна система права визначає як майновий найм [11]. Отже, вказана точка зору скоріше відображає історію існування відповідного терміну, а не правового інституту.

Характерно, що існуючі точки зору, як правило, залишають поза увагою взаємозв'язок розвитку лізингових відносин з еволюцією економічних процесів у суспільстві.

При погляді на досліджуване явище з цих позицій виявляється, що лізинг є економіко-правовим явищем сучасності. Слід визнати, що лізинг в існуючому його розумінні виник у другій половині минулого століття в Сполучених Штатах Америки.

Якщо до середини ХХ століття економіка США характеризувалася лише накопиченням капіталу, то починаючи з цього періоду відбувається концентрація капіталу та виробництва, виникають складноорганізовані зв'язки, формуються господарські блоки, економічні схеми. Розвиток економічних відносин, втому числі інтернаціоналізація світової економіки, змушують по-новому поглянути на роль держави у процесі регулювання вказаних відносин. Держава починає активно втручатися в економічне життя та за допомогою правових засобів стимулює розвиток тих чи інших відносин. Потреба в такому інституті, як лізинг була зумовлена розвитком економічних відносин та пошуком нових дієвих важелів державного регулювання економіки. Зважаючи на інвестиційні ознаки лізингу та потребу економіки у виявленні нових джерел інвестицій, держава визначала пільгові умови для учасників лізингових відносин. Це стимулювало розвиток договірних відносин та поступове трансформування лізингу у складну договірну конструкцію, що органічно поєднує елементи майнового найму з елементами інших договірних відносин. Саме таке розуміння лізингу, відмінного від приватноправового майнового найму, і було запозичене в систему континентального права.

Аналіз зарубіжного законодавства свідчить про те, що на сучасному етапі використання правового інституту лізингу властиве і англосаксонській, і континентальній системі права. Спільним для права Англії, Франції, Бельгії і США є те, що нормативно-правові акти цих країн визначають перелік умов, за наявності яких певну угоду слід віднести до лізингової. Це обумовлено тим фактом, що нормативно-правові акти вказаних країн надають суттєві пільги для учасників лізингових відносин. Вивчення досвіду правового

регулювання лізингу у країнах з високо розвинутою економікою дозволяє стверджувати, що даний вид діяльності користується або користувався на стадії його становлення державною підтримкою [12], при цьому пільги в більшості високорозвинутих країн надаються професійним (спеціалізованим) суб'єктам лізингу - лізинговим компаніям, що значно сприяє розвитку лізингу.

Стосовно розвитку лізингових відносин в Україні та їх правового регулювання, слід зазначити, що в нашій країні початок становлення лізингу припав на середину 1989 р. В цей час склалися необхідні економічні передумови для застосування відносин даного виду. Зміни в економічній політиці держави і, як наслідок цього, зміни економічних умов господарювання, перехід до ринкових відносин загострили потребу господарюючих суб'єктів в нових шляхах надходження інвестицій. На початку 90-х років минулого століття господарюючі суб'єкти починають застосовувати угоди, які мають на меті інвестування належних їм активів та полягають у передачі одним суб'єктом іншому в найм майна, що відноситься до основних фондів. Вітчизняний законодавець запозичує термін «лізинг» для визначення таких відносин у податковому законодавстві. На початковому етапі становлення лізингових відносин їх регулювання в Україні відбувається за допомогою норм майнового найму та орендного законодавства. Оскільки лізингові відносини містять в собі ознаки, які не є характерними для традиційного майнового найму, то з часом виявляється їх недостатність для регулювання лізингових операцій. Специфічні норми орендного законодавства, яке в цілому формувалося виключно у приватизаційному напрямку, також мало задовольняли. Перша спроба спеціального регулювання лізингових відносин знайшла своє відображення в Законі України «Про лізинг», за яким була прийнята низка інших законодавчих актів. Однак за відсутності достатнього стимулювання розвитку лізингу з боку держави очікуваної активності в лізинговій сфері не відбулося.

Незважаючи на те, що на даний момент в Україні діє понад 400 нормативно-правових актів, які в тій або іншій мірі регулюють лізингові відносини, проблема стимулювання лізингових відносин залишається не вирішеною. Законом України «Про лізинг» встановлено, що при укладенні договору лізингу за домовленістю сторін може бути передбачена прискорена амортизація об'єкту лізингу. Дана пільга є єдино можливою для будь-яких суб'єктів господарювання, але і її застосування обмежується вузьким колом потенційних об'єктів лізингу. Оподаткування лізингових угод здійснюється згідно з Законами України «Про оподаткування прибутку підприємств» та «Про податок на додану вартість», які не визначають пільг для учасників лізингових відносин. І лише у окремих галузях економіки визначені певні пільги для учасників лізингових угод у цих галузях (див.: прийняті у 2002 р. Закон України «Про державну підтримку літакобудівної промисловості в Україні», Національну програму будівництва суден рибпромислового флоту

Україні на 2002- 2010 роки, Комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2002-2010 роках).

Деяко активнішою була законотворча діяльність щодо правового забезпечення розвитку лізингу в агропромисловому комплексі, де у 1997 р. за рішенням Уряду був створений державний лізинговий фонд, правонаступником якого в подальшому стала перша державна лізингова компанія України - «Украгролізинг». Але діяльність «Украгролізингу» вже з самого його заснування була малоефективною, причинами чого була неплатоспроможність більшості її клієнтів і встановлені законодавством обмеження щодо її правосуб'єктності. Згідно з Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо подальшого розвитку лізингу в аграрному секторі економіки» від 23 лютого 2001 р. державна лізингова компанія «Украгролізинг» була реорганізована в Національну акціонерну компанію «Украгролізинг», яка за своїм статусом має право на здійснення будь-яких форм і видів лізингу та може вступати у відносини з будь-якими суб'єктами господарювання (в тому числі — сільськогосподарськими товаровиробниками). Ці кроки поряд із стимулюванням розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, передбаченим законом від 7 лютого 2002 р., покликані сприяти розвитку лізингу в агропромисловому секторі.

Але слід зазначити, що застосовувані заходи щодо фрагментарного стимулювання розвитку лізингових відносин в окремих галузях економіки не забезпечать достатнього економічного ефекту. Проблема економічної безпеки держави є комплексною і тому потребує комплексного підходу до її вирішення. Беручи до уваги обгрунтовану економістами загальноекономічну необхідність розвитку лізингових відносин [13], слід визнати, що основні засади підтримки таких відносин повинні визначатись насамперед в уніфікованих актах лізингового законодавства та поширюватись на всі галузі економіки. З урахуванням цього Закон України «Про лізинг» потребує доповнення розділом «Заходи державної підтримки лізингової діяльності у сфері господарювання». До таких заходів доцільно віднести надання податкових пільг лізинговим компаніям як професійним (спеціалізованим) суб'єктам лізингових відносин та встановлення режиму їх ліцензування. За умови державного стимулювання створення спеціалізованих лізингових компаній може стати дієвим важелем залучення у економіку вільних фінансових коштів, так само як і коштів, що перебувають за кордоном.

Подібне визначення цільової спрямованості пільг зумовлене ключовою роллю лізингової компанії у системі лізингових відносин. Лізингова компанія виступає посередником між лізингоодержувачем та іншими суб'єктами лізингових відносин: продавцем (постачальником) лізингового майна, кредитором (кредиторами), страховиком тощо. За умови надання лізинговій компанії податкових пільг вона також стане посередником між державою і лізингоодержувачем. Окрім

безпосередніх функцій лізингодавця, тобто організації та фінансування лізингової угоди, лізингова компанія може брати на себе весь комплекс додаткових послуг: пропонувати монтажні та пусконаладжувальні роботи стосовно об'єкта лізингу, обслуговування і ремонт даного об'єкту, навчання персоналу, надання консультацій тощо.

Необхідною формою державного контролю за діяльністю лізингових компаній має бути їх ліцензування. До ліцензійних умов доцільно віднести:

вимоги щодо створення лізингових компаній у формі господарських товариств, в яких всі або частина учасників несуть повну відповідальність за боргами товариства;

умову про те, що здійснення лізингової діяльності є виключним видом діяльності лізингових компаній, що дозволяє знизити ризики застосування так званого фіктивного лізингу;

вимогу щодо встановлення в законодавстві мінімального розміру статутного (складеного) капіталу лізингової компанії. Вказаний розмір має бути достатньо високим, щоб забезпечувати необхідний рівень гарантій здійснення ефективної діяльності лізинговими компаніями.

Зацікавленість банків у співпраці з лізинговою компанією пов'язана з тим, що лізингова компанія може успішно уникати проблем нецільового використання основних фондів лізингоодержувачем. Стежити за використанням устаткування набагато простіше, ніж контролювати використання коштів, що змушені робити банки. В той же час лізингова компанія у змозі забезпечити погашення виданого їй кредиту за рахунок передачі в заставу банку майна, належного їй на праві власності, в тому числі і майна, яке передається в лізинг.

Вказана схема кредитування є вигідною і для господарюючого суб'єкта — лізингоодержувача. За нинішніх обставин пряме кредитування для великої кількості господарюючих суб'єктів є неможливим, оскільки останні нездатні надати банку надійні та високоліквідні гарантії під забезпечення здійснюваних ними кредитних операцій. За позикою ж, наданою банком лізинговій компанії під виконання лізингової угоди, усі загальні зобов'язання несе лізингова компанія.

У науковій літературі спостерігається неоднозначність у вирішенні питання про договірну конструкцію, яка має забезпечувати застосування лізингу в практичній діяльності. У будь-якому разі у правовому регулюванні лізингові відносини не варто звужувати до дво - чи тристоронньої угоди. Постійними та визначальними у лізингових відносинах є характерні для майнового найму елементи користування, строковості та платності, але окрім елементів майнового найму, лізинг поєднує в собі і інші властивості. Зокрема, постійно зберігається інвестиційний характер лізингових відносин, адже метою таких відносин завжди є вкладення інвестицій. Окрім елементів майнового найму та інвестування, лізингові відносини здатні поєднувати в собі відносини купівлі-продажу, поставки, кредитування тощо в різних їх комбінаціях. Складність лізингових відносин та потреба у їх державній підтримці свідчать про необхідність господарсько-правового підходу до їх регулювання.

Для реалізації лізингових відносин може знадобитися ціла низка договорів, яка може як звужуватись, так і розширюватись в залежності від економічного стану та потреб лізингодавця і лізингоодержувача. Основу її завжди складає договір між лізингодавцем і лізингоодержувачем, який регулює відносини, що виникають у процесі набуття об'єкта в лізинг, користування ним та можливого переходу цього об'єкта з власності лізингодавця у власність лізингоодержувача. Цей договір носить постійний і визначальний характер у системі лізингових відносин, що складаються у зв'язку з реалізацією лізингового проекту, тому і має носити назву договору лізингу. Але в лізингових правовідносинах можуть брати участь і інші суб'єкти, причому не тільки продавці чи постачальники, також - кредитори, поручителі, гаранті і інші суб'єкти в залежності від потреб у допоміжних договірних відносинах, необхідних для реалізації того чи іншого лізингового проекту. До допоміжних договорів можна віднести договір купівлі-продажу об'єкта лізингу, договір про технічне обслуговування об'єкта лізингу, кредитний договір, договір поруки, договір застави тощо.

Для забезпечення узгодження інтересів учасників лізингових відносин, що виходять за рамки окремих двосторонніх відносин, може укладатися також багатосторонній договір, в якому можуть бути визначені головні умови взаємовідносин контрагентів (рамковий договір). Потреба в укладенні рамкового договору може виникнути в тих випадках, коли наявна велика кількість суб'єктів лізингових правовідносин, які вважають необхідним у багатосторонній угоді особливим чином врегулювати питання кореспонденції прав і обов'язків, відповідальності контрагентів тощо. Реалізація договірних положень рамкового договору передбачає наступне укладання суб'єктами лізингових відносин самостійних договорів (основного та допоміжних) з урахуванням умов, установлених рамковим договором.

Акцентуючи увагу на тому, що лізингові правовідносини поєднують у собі приватноправові інтереси їх учасників та публічно-правові інтереси держави у сфері економіки, необхідно визнати недоцільність застосування лізингу у споживчій сфері та необхідність виключення норм про лізинг із прийнятого Цивільного кодексу. Оскільки лізинг має на меті інвестування в економіку, то і виступати в ролі лізингоодержувачів повинні господарюючі суб'єкти. До кола лізингодавців варто відносити в першу чергу господарюючих суб'єктів із спеціальним правовим статусом. Державні пільги повинні бути адресовані суб'єкту господарювання, організованому таким чином, щоб забезпечувати максимальний захист і публічних, і приватних інтересів. Цьому має сприяти організаційна відокремленість господарюючого суб'єкта від його засновників (учасників) та його майнова самостійність. Професійна діяльність господарюючого суб'єкта, який здійснює функції лізингодавця та організований у відповідності зі спеціальними кваліфікаційними вимогами, здатна значно більше сприяти розвитку лізингових відносин.

У прийнятому Господарському кодексі закріплені лиш основні засади правового регулювання лізингу у господарській сфері. Норми прийнятого Господарського кодексу про лізинг потребують подальшого розвитку у спеціальному лізинговому законодавстві.

Визначення лізингу у спеціальному законодавстві потребує доповнення наступною кваліфікаційною ознакою: після закінчення строку договору лізингу лізингове майно (об'єкт лізингу) може переходити у власність лізингоодержувача або залишитися у власності лізингодавця. Вказана риса поряд з такими властивостями, як можливість лізингодавця інвестувати власні і залучені фінансові кошти та надати лізингоодержувачу майно, спеціально придбане з метою подальшої його передачі в лізинг, є кваліфікаційною рисою лізингу. Така ознака дозволяє виділити лізинг з-поміж інших видів майнового найму у сфері господарювання.

Визначення лізингодавця та лізингоодержувача, які зазначені в чинному Законі про лізинг, потребують наступних удосконалень. Серед суб'єктів підприємницької діяльності, які виступають лізингодавцями, в першу чергу слід виділити лізингові компанії, оскільки саме вони здатні найбільш повно задовольнити інтереси лізингоодержувача при набутті потрібного об'єкта та його обслуговуванні, а коло лізингоодержувачів варто розширити за рахунок введення до нього інших суб'єктів господарювання, а не лише суб'єктів підприємницької діяльності, адже не всі учасники лізингової діяльності мають на меті отримання прибутку.

Аналіз особливостей здійснення міжнародного лізингу в умовах України показує, що чинне законодавство України не лише не сприяє розвитку міжнародних лізингових відносин, а й не узгоджується з положеннями міжнародних актів, які регулюють відносини даного виду, зокрема, в частині регулювання форм лізингу. Суб'єкт, які перебувають під юрисдикцією України або мають постійне місцезнаходження на її території, не можуть укладати угоди у формі суб-лізингу в той час, як ст. 2 Конвенції з міжнародного фінансового лізингу забезпечує правове регулювання цієї форми лізингових відносин [14]. Практичні потреби свідчать про необхідність удосконалення законодавства України у відповідному напрямку. Надання вітчизняним господарюючим суб'єктам права на здійснення таких операцій сприятиме їх участі в угодах міжнародного лізингу та отриманню ними імпортного обладнання. Потреба у подібній формі співробітництва є і на внутрішньому ринку.

Згідно з положеннями Конвенції про міждержавний лізинг, окрім фінансового та оперативного лізингу, в міжнародному обороті можуть мати місце угоди у формі зворотного, компенсаційного та бартерного лізингу [15]. Такі угоди можуть бути укладеними за умови, що відповідні форми лізингу передбачені національним законодавством сторін - учасниць Конвенції. Закон України «Про лізинг» прямо передбачає лише одну із названих форм - зворотний лізинг. Отже потрібне зближення положень чинного законодавства України щодо форм лізингу з положеннями

міжнародних актів, що сприятиме як участі вітчизняних суб'єктів господарювання у міжнародних лізингових відносинах, так і послужить удосконаленню вітчизняного лізингового законодавства.

Критерієм поділу лізингу на форми у чинному законодавстві є суб'єктний склад лізингових правовідносин. Однак важливим є також класифікувати лізинг за формами лізингових платежів. Класичний лізинг передбачає сплату лізингодавцем лізингоодержувачу лізингових платежів у грошовій формі, але дана форма платежу не завжди може бути застосована. Як свідчить практика, лізингоодержувачами в Україні частіше всього виступають неплатоспроможні підприємства, які не мають змоги купити погіршене їм обладнання, техніку, а також не можуть отримати кредити на їх придбання. Проблемною для таких суб'єктів є і своєчасна сплата чергових лізингових платежів у грошовій формі. Неплатоспроможність лізингоодержувачів створює проблеми як для них самих, так і для лізингодавців. Оскільки лізингодавці не отримують бажаних прибутків від участі в лізингових операціях, вони змушені вилучати у лізингоодержувачів вкрай потрібне останнім майно. Це призводить до конфліктів, соціальної напруги і, як наслідок, до небажання укладати лізингові угоди [16]. Вирішення цієї проблеми вбачається у спеціальному визначенні в законодавстві України компенсаційної та бартерної форм лізингу. Така необхідність обумовлена наявністю нормативних актів, які мають на меті скорочення товарообмінних (бартерних) операцій в сфері господарювання в Україні [17]. Необхідно встановити виключення із загального підходу щодо скорочення товарообмінних відносин шляхом надання можливості господарюючим суб'єктам (в тому числі і заснованим на державній і комунальній формі власності) сплачувати лізингові платежі в натуральній формі. Компенсаційний лізинг надасть змогу лізингоодержувачу в рахунок сплати лізингових платежів постачати лізингодавцю товар, вироблений з використанням предмета лізингу. За умовами бартерного лізингу лізингоодержувач в рахунок сплати лізингових платежів може поставляти лізингодавцю будь-який товар, що є у нього в наявності, за умови отримання згоди лізингодавця прийняти цей товар як лізинговий платіж.

Резюмуючи вищевикладене, варто зауважити, що з огляду на складний характер лізингових відносин саме чинне законодавство відіграє ключову роль у врегулюванні питань забезпечення ринку лізингових послуг. Отже, необхідність його удосконалення не викликає сумніву. Зусилля дослідників мають спрямовуватись на подальше виявлення практичних потреб і підготовку пропозицій по вдосконаленню законодавства.

Висновки:

1. Відповідно до потреб практики необхідним є комплексний, системний підхід у визначенні правової природи лізингових відносин та їх правовому регулюванні.
2. Доцільним буде застосування загальнооекономічного державного стимулювання розвитку лізингу в Україні для задоволення економічних потреб та з

урахуванням зарубіжного досвіду. Державне стимулювання розвитку лізингу має опосередковуватись в уніфікованих актах лізингового законодавства. Закон України «Про лізинг» потребує окремої норми, яка визначатиме основні засади стимулювання розвитку лізингових відносин у сфері господарювання України. До таких засад слід віднести встановлення режиму ліцензування та пільгового оподаткування професійних (спеціалізованих) суб'єктів лізингу.

3. Для забезпечення розвитку лізингу потрібне визнання лізингових компаній професійними (спеціалізованими) суб'єктами лізингу - лізингодавцями, виключним видом діяльності яких є організація і здійснення лізингової діяльності. Лізингова компанія організовує укладання системи договорів, що забезпечують лізингові відносини, (договір купівлі-продажу, договір страхування, інвестиційний договір, кредитний договір тощо) та безпосередньо здійснює договір лізингу. Одночасно потребують розвитку питання ліцензування діяльності лізингових компаній. До ліцензійних умов, зокрема, доцільно віднести:

вимоги щодо створення лізингових компаній у формі господарських товариств, в яких всі або частина учасників несуть повну відповідальність за боргами товариства;

умови про те, що здійснення лізингової діяльності, є виключним видом діяльності лізингових компаній;

вимоги щодо встановлення в законодавстві мінімального розміру статутного (складеного) капіталу лізингової компанії.

Становлення лізингових компаній як професійних (спеціалізованих) суб'єктів лізингу сприятиме розвитку в Україні міжнародного, вендерного та інших форм лізингу в Україні.

4. Уявляється доцільним передбачити в законодавстві компенсаційну та бартерну форми лізингу як необхідну у нинішніх умовах альтернативу класичному лізингу з грошовою формою лізингових платежів. У зв'язку з існуючими в законодавстві України обмеженнями щодо товарообмінних (бартерних) операцій необхідно встановити, що вказані обмеження не поширюються на лізингові операції, у тому числі передбачити виключення із загального правила про обмеження правосуб'єктності державних і комунальних підприємств у сфері укладення бартерних угод та надати останнім можливість брати участь в компенсаційній та бартерній формах лізингу.

Список літератури

1. Giovanoli M. Le credit-bail (leasing) en Europe: développement et nature juridique.- P., 1980. P. 3-4.
2. Витрянский В. В. Договор аренды и его виды: прокат, фрахтование на время, аренда зданий, сооружений и предприятий, лизинг,- Москва: Статут, 1999. - С. 284-285.
3. Бойчук Р. П. Договор лизинга: Дис.... канд. юрид. наук,- Харьков,- 1997,- С. 68.
4. Рябко Л. Правова природа договору лізингу // Право України,- 2000.— № 1.- С. 70-72.

5. Кисіль С. Лізинг як специфічний вид цивільно-правових зобов'язань // Підприємництво, господарство і право.- 2000,- № 4, 5, 6.- С. 21-26, 23-30, 12-15.
6. Якубівський І. Співвідношення договору фінансового лізингу і кредитного договору // Підприємництво, господарство і право,- 2001.- № 8 - С. 41-42.
7. Бойчук Р. П. Договір лізинга: Дис.... канд. юрид. наук.- Харків.- 1997.- 188 с.
8. Саблук Р. П. Теоретичні аспекти лізингових відносин // Економіка АПК.- 2000 - № 11.- С. 49-57.
9. Міщенко В. І., Луб'яницький О. Г, Слав'янськ- ка Н. Г. Основи лізингу,- Київ: Знання, 1997,- 138 с.
10. Кабатова Е. В. Лізинг: поняття, правовое регулювання, міжнародная унифікация,— Москва: Наука, 1991,-С.13.
11. Тынель А., Функ Я., Хвалей В. Курс міжнародного торгового права.- Минск: Амалфея, 2000.- С. 436.
12. Барабаш А., Барабаш Р. Особливості правового регулювання лізингових відносин у сфері господарювання // Підприємництво, господарство і право,— 2003,- № 2.- С. 6-9.
13. Хобта В. М., Гайдук В. А. Проблемы и перспективы развития лизинга в Украине.— Донецк,— 2000. - 120 с.
14. Конвенція ЮНЦРУА з міжнародного фінансового лізингу від 28 травня 1988 р. // ЕПС «Нормативні акти України»,- Київ, АТ «Інформтехнологія», 2002.- № 25.
15. Конвенція СНД про міждержавний лізинг від 25 листопада 1998 р. // ЕПС «Нормативні акти України»,- Київ, АТ «Інформтехнологія», 2002, № 25
16. Піддубняк В. Лізинг під чесне слово // Сільські вісті.- 2001.- 2 жовтня.
17. Про заходи щодо скорочення товарообмінних (бартерних) операцій у господарському обороті України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 1998 року № 333.

Подано до редакції 03.08.2003р.